NALEŻYTOŚĆ POCZTOWA OPŁACONA RYCZAŁTEM.

Rok VII. Kraków, czwartek 6 marca 1924 Nr. 55.

NOWY DZIENNIK

Adres redakcyi i administracyi: Kraków, Orzeszkowej 7.
Nr. telefonu 279. — Konto czekowe Poczt. Kasy Oszczędn. Nr. 141.123
Wszelkie komunikaty należy nadsyłać wprost do Administracyi. Komunikaty przesłane Redakcyi nie będą uwzględnione.
Redakcya rękopisów nie zwraca. Za inseraty Redakcya nie odpowiada.
Redaktor naczelny przyjmuje od 12 do 1 w południe.

Cena Nru Mp. 250.000

Prenumerata: w Krakowie i prowincyi mies. 5500000 kwrt. 17400000
w Krakowie z odnoszeniem do domu mies. 6000000 kwrt. 18000000
Na prowincyi: z przesyłką pocztową mies. 7000000 kwrt. 21000000
Zagranicą: z przesyłką pocztową mies. 12000000 kwrt. 36000000
Ogłoszenia: Drobne ogłoszenia za słowo zlp. 0·08, wiersz milimetr. 1-szp. zlp. 0·10. Nadesłane zlp. 0·30. Wiersz milimetrowy 1-szpalt. w tekście zlp. 0·40. Wiersz milim. 1-szp. na 1-szej stronie zlp. 0·50 Gratulacye zlp. 3. Inser. zamiejsc. o 50%, zagr. o 100% droższe.
Ceny ogłoszeń w złotych polskich oblicza się po urzędowym kursie franka złotego w dniu wpłaty.

Listy Mac Donald - Poincare.

Kraków, 5 marca.

(sn) Osią wielkiej polityki europejskiej jest obecnie bezsprzecznie stosunek wzajemny Francyi i Anglii, którego znowu najważniejszym problemem jest kwestya niemiecka. Mimo pewnych oznak aktywności w kierunku rozwiązania tego skomplikowanego zagadnienia, określić można jednak obecne stadyum tej sprawy jako okres zawieszenia broni wszystkich stron interesowanych.

Bezpośrednim powodem tego przejściowego osłabienia inicyatywy jest wyczekiwanie na sprawozdanie komitetów rzeczoznawców, które badały warunki gospodarcze Niemiec a które owoce swych badań wraz z konkretnemi propozycyami w sprawie reparacyj ogłosić mają w ciągu marca. Zarówno Niemcy jak i Francya oczekują korzystnego dla siebie wyniku tej ekspertyzy, jednak są to wszystko tylko przypuszczenia bez dostatecznej podstawy.

Poza tym momentem technicznym istnieje jednak jeszcze szereg przyczyn natury politycznej, które nie pozwalają żadnej ze stron na jakieś energiczniejsze wystąpienie z inicyatywą rozwiązania problemu. Zarówno Francya jak i Niemcy znajdują się przed wyborami do parlamentów. W obu tych krajach możliwe są niespodzianki, radykalnie zmieniające ugrupowanie sił parlamentarnych a tem samem i ich politykę rządową. Wobec doniosłej wagi jaką sprawa reparacyj przedstawia dla tych państw, nic dziwnego, że właśnie na tym punkcie poglądy poszczególnych stronnictw są z sobą diamentralnie sprzeczne. Jak długo więc bliskie już wybory nie wykażą, które z tych poglądów cieszą się uznaniem większości społeczeństwa, tak długo rządy obu państw nie mogą z odpowiednią siłą przystąpić do regulowania swych sporów.

Również Belgia, wierny sojusznik Francyi, znalazła się obecnie w sytuacyi, odejmującej jej możność zdeklarowanego wystąpienia na arenie międzynarodowej. Przesilenie gabinetowe, jakie kraj ten po ustąpieniu Theunisa przechodzi, wybuchło wprawdzie nie na tle okupacyi Ruhry ale jednak na podłożu bardzo zbliżonem, bo z powodu traktatu handlowego z Francyą, któremu większość parlamentu belgijskiego zarzuca nadmierne forytowanie Francyi. W dyskusyi, jaka się toczyła na ten temat, nie brakło też głosów, potępiających wogóle linię polityczną dotychczasowego rządu, zbyt ślepo oddanego Francyi a zaniedbującego ważne interesy, łączące Belgię z Anglią. Jaka większość zastąpi dotychczasową koalicyę liberałów z katolikami, nie jest dotychczas wiadomem, gdyby jednak spadek objąć miała koalicya socyalistyczno-katolicka, jak się to zdaje prawdopodobnem, to Francya nie mogłaby już tak bezwzględnie jak dotychczas liczyć na poparcie Belgii. Przesilenie belgijskie nietylko więc pozbawia chwilowo Belgię głosu w polityce międzynarodowej, ale i wstrzymuje Poincarego od zdecydowanego wystąpienia.

Co się tyczy Anglii, to jest ona wprawdzie już po wyborach ale zarazem i... przed wyborami. Aczkolwiek bowiem nie można jeszcze przypisywać zbyt wielkiego znaczenia do nadchodzących stamtąd wiadomości o rychłem rzekomo rozpisaniu nowych wyborów, to jednak nie ulega wątpliwości fakt, że partya robotnicza nie może się czuć wygodnie i pewnie w swej roli tolerowanej „mniejszości rządowej" i że chciałaby lepiej usadowić się w siodle, co da się osiągnąć tylko w drodze nowych wyborów.

Gdy zatem sytuacya obecna wydaje się bardzo niestosowną do jakichkolwiek poważniejszych prób rozwikłania problemu niemieckiego, narzuca się pytanie, jaki cel właściwie ma powtórna już wymiana listów Mac Donalda z Poincarem? Jak wiadomo inicyatorem tej korespondencyi dyplomatycznej jest i tym razem premier angielski. Jeżeli w liście swym do Poincarego podkreśla on obawy, jakie żywi społeczeństwo angielskie z powodu uprawiania przez Fracyę polityki militarystycznej, wskazującej na jej chęć zdobycia w Europie hegemonii, to chyba nie po to, aby uzyskać od Poincarego zaprzeczenie i uspokojenie tych obaw, bo oczywiście nic innego nie mógł premier francuski odpowiedzić. A jeśli dalej Mac Donald proponuje zastąpienie okupacyi Ruhry kontrolą Ligi Narodów, to z pewnością nie łudzi się on, że Poincare przyjmie tę propozycyę, bo byłoby to zbyt rażącem przekreśleniem całej dotychczasowej polityki rządu francuskiego.

Po bliższem rozważeniu okazuje się i obecny list Mac Donalda zręcznem posunięciem o tendencyach raczej wewnętrzno-politycznych. Ma on być mianowicie środkiem agitacyi wyborczej we Francyi, dokumentem, którymby mogła się posłużyć lewica dla wykazania punktów rozbieżności obecnej polityki francuskiej i angielskiej a zarazem wskazówką, na jakich podstawach da się osiągnąć uzgodnienie stanowisk obu tych państw, na którem społeczeństwu francuskiemu niewątpliwie wiele zależy. Zapewne wyczucie tego właśnie ostrza wewnętrzno-politycznego skłoniło Hervego, by w swej „Victoire" zaatakował ostro, jedyny w prasie francuskiej, ogłoszenie obu listów.

Jak widzimy zatem, nie pogardza i leader angielskiej partyi robotniczej bronią, zaczerpniętą z dawnego arsenału dyplomatycznego, z której mierzy się w jedną stronę a strzela w inną. Nie mogąc na razie przeprowadzić swego programu w drodze rokowań z obecnym rządem francuskim, przygotowuje on sobie wpierw grunt, na którym rokowania takie będą mieć większe widoki powodzenia. Temu właśnie celowi służyć miała ponowna wymiana listów z Poincarem.

III. Zjazd kupiectwa żydowskiego w Polsce.

Pierwszy dzień obrad.

Sin Warszawa. (Telefonem). W dniu wczorajszym nastąpiło w Warszawie otwarcie zjazdu kupiectwa żydowskiego z całej Polski. Na zjazd przybyło ponad 250 delegatów, reprezentujących 269 związków i stowarzyszeń kupieckich.

Zjazd zagaił

SENATOR TRUSKIER,

wskazując na pomyślny rozwój organizacyi kupiectwa żydowskiego. Mowca nakreślił w krótkich słowach zadania, jakie zjazd ma przed sobą poczem zabrał głos

PRZEDSTAWICIEL MINIST. PRZEMYSŁU I HANDLU,

który w serdecznych słowach powitał zjazd, życząc mu pomyślnego wyniku obrad. Po ukonstytuowaniu się prezydyum, do którego weszli m. in. senatorowie Truskier i Szereszewski, posłowie Wiślicki i Eisenstein — pierwszy referat wygłosił

POSEŁ WIŚLICKI,

który w obszernym wywodzie przedstawił wadliwy system polityki podatkowej, obarczającej podatkami przedewszystkiem stan kupiecki. Referent wskazał na to, że przy uchwalaniu podatków w Sejmie dokonała się cicha walka miasta ze wsią, przyczem ta ostatnia odniosła walne zwycięstwo. Skutkiem tego stanu rzeczy ludność miejska ugina się pod ciężarem najróżniejszych podatków, od których chłop jest w zupełności zwolniony. Myślano powszechnie, że wraz z uchwaleniem podatku przemysłowego pójdzie w parze i podatek gruntowy, niestety jednak stało się inaczej. To rozmyślne pomijanie bogatej ludności wiejskiej przy wymiarze podatków doprowadza do tego rodzaju przejawów cynizmu, jaki ostatnio nie miejsce pod Łowiczem. Oto jeden z tamtejszych chłopów, posiadający 30 morg roli wniósł niedawno rekurs przeciw wymiarowi podatku za pierwszą połowę roku 1924 w wysokości 12.000 (tysięcy!) marek, jako zbyt wysokiemu! Gdyby to uczynił któryś z kupców IV. kategoryi, niewątpliwie uboższy od owego kmiotka, okrzyczanoby go zdrajcą kraju!

Wkońcu referent podkreślił, że systematycznie prowadzona walka z handlem trwa i jak długo walka ta będzie trwała, niema mowy o sanacyi stosunków gospodarczych w kraju.

Następny referat wygłosił

POSEŁ EISENSTEIN

o aktualnych problemach kupieckich (sprawa importu, spoczynku niedzielnego i td.), oraz dr Natanson o podatku dochodowym.

Na posiedzeniu popołudniowem wygłoszono następujące referaty: podatek przemysłowy (ref. adw. Natanson), walka z lichwą i drożyzną (ref. inż. Zajdeman) ekonomiczne położenie żydowskiego kupiectwa na prowincyi (ref. p. [illegible] z Włocławka).

Dzisiejsze środowe posiedzenie poświęcone będzie m. in. następującym sprawom: 1) Sanacya finansów państwa, bank emisyjny, sprawy walutowe — ref. senator Szereszewski; 2) Izby handlowo-przemysłowe — ref. poseł Eisenstein; 3) Sprawozdania z działalności przedstawicieli kupiectwa żydowskiego w Sejmie — ref. senatorowie Szereszewski i Truskier, i poseł Wiślicki; 4) Organizacya prowincyi — ref. adw. Natanson; 5) sprawy prasowe — ref. inż. Zajdeman; 6) Wnioski; 7) Zamknięcie zjazdu.

Wniosek o zniesienie głównego urzędu przywozu i wywozu

Sin. Warszawa. (Telefonem) Na wczorajszem posiedzeniu sejmowej komisyi budżetowej w dyskusyi nad budżetem min. przemysłu i handlu referent pos. Kosydarski (Piast) wystąpił bardzo ostro przeciw głównemu urzędowi przywozu i wywozu, nazywając go gangreną ministeryum przemysłu i handlu. Żaden szanujący się urzędnik — mówił referent — nie zechce w urzędzie tym pracować. M wca proponuje więc zniesienie głównego urzędu przywozu i wywozu, przyczem dwie trzecie urzędników, zajętych w urzędzie tym należy zwolnić, a jedną trzecią przenieść do IV. departamentu ministeryum.

Poseł dr Rozmarin (Koło żydowskie) poparł wniosek referenta, wskazując, że należy bronić ministeryum przemysłu i handlu przed tego rodzaju urzędem, którego działalność od dłuższego czasu pozostawia ogromnie wiele do życzenia.

Zakaz dokonywania rewizyi „walutowych" u obywateli.

Sin. Warszawa. (Telefonem) Z polecenia komisarza rządu na miasto Warszawę wydał główny komendant policyi państwowej okólnik do wszystkich komisaryatów policyi, w którym zarządza zaniechanie na przyszłość dokonywania rewizyi osobistej u obywateli w poszukiwaniu walut obcych.

Rewizyi nie wolno dokonywać ani w mieszkaniach prywatnych, ani na ulicach, dworcach kolejowych i pociągach.

Okólnik powyższy otrzymały wszystkie urzędy policyjne na całym obszarze państwa z wyjątkiem województwa śląskiego.

100 dolarów -- paszport zagraniczny!

Sin. Warszawa. (Telefonem) Na wczorajszem posiedzeniu Rady gospodarczej oświadczył premier Grabski, że rząd, chcąc ograniczyć do minimum wyjazdy obywateli zagranicę podwyższył opłaty za paszport zagraniczny do sumy 100 dolarów.

Przed podwyżką taryfy kolejowej

Sin. Warszawa. (Telefonem) W piątek, dnia 7 bm. odbędzie się posiedzenie komitetu taryfowego, na którym rozpatrywany będzie wniosek w sprawie przewalutowania osobowej taryfy kolejowej. Ministeryum kolei wychodzi z założenia, że obecne opłaty kolejowe nie pokrywają własnych kosztów przewozu i są o conajmniej 40 procent niższe od taryf kolejowych w Niemczech, Czechach i Austryi.

Były sułtan turecki wygnany wraz z rodziną z kraju.

Zniesienie kalifatu.

Konstantynopol, 4. 3 PAT. Zgromadzenie narodowe odrzuciło propozycyę zgłoszną przez prezydenta wyłączającą od banicyi członków rodziny sułtana, poczem uchwalono zniesienie kalifatu, wydalenie z kraju kalifa i 67 książąt i księżniczek, należącej do rodziny sułtańskiej, następnie uchwalono na miejsce komisaryatu do spraw religijnych ustanowić urzędnika podległego bezpośrednio prezydyum Rady Ministrów. Wkońcu zniesiono przysługującą dotąd szefowi sztabu generalnego rangę ministra.

Konstantynopol, 4. 3 PAT. Na podstawie decyzyi zgromadzenia narodowego Kalif opuszczając ojczyznę otrzyma jednorazowo 100 tysięcy funtów tureckich. Książęta zaś ogólną sumę 200 tysięcy funtów. Przyczem zabronione im będzie podniesienie wkładów bankowych. Likwidacya ich własności nieruchomej może być dokonaną w ciągu 12 miesięcy.

Oświadczenie Mac Donalda w izbie gmin.

Londyn. PAT. W izbie gmin na pytanie posła Noarda, czy rząd gotów jest poinformować izbę o ostatnich propozycyach rozbrojenia Niemiec, uczynionych sojusznikom, Mac Donald odpowiedział odmownie, ponieważ odnośne propozycye są badane teraz przez konferencyę ambasadorów. Następnie poseł Hume zapytał, jak liczne są oddziały francuskiej i miejscowej żandarmeryi w Zagłębiu Zaary. Mac Donald odpowiedział, że w Zagłębiu Saary jest 235 oficerów i 5400 żołnierzy francuskich oraz żandarmerya miejscowa z 355 ludzi. Na dalsze pytanie odpowiedział Mac Donald że chwila obecna nie jest odpowiednią, by poczynić kroki celem zwołania konferencyi rozbrojeniowej

P. Young o Polsce.

Sin Warszawa. (Telefonem). Pisma londyńskie donoszą, że onegdaj wygłosił w Londynie p. Hilton Young dłuższy referat o Polsce. Referent wskazał, że rychła odbudowa gospodarcza Polski powinna leżeć w interesie Anglii.

Epidemia grypy w Londynie.

Londyn, 4 3 PAT. Epidemia influezy grasuje w Londynie równie silnie jak w roku 1919, jednakże przebieg jej jest łagodniejszy Król Jerzy i królowa Marya od kilkudni są słabi z powodu zaziębienia i nie opuszczają mieszkania.

Proces Hitlera.

Monachium. PAT. Na dzisiejszej tajnej rozprawie przesłuchiwano szereg świadków oficerów piechoty. We czwartek trybunał odbędzie studya nad protokołami zeznań oskarżonych. W piątek będzie przesłuchiwany Kahr.

Przesilenie gabinetowe w Belgii

Rząd tymczasowy Theunisa?

Bruksela, 4. 3 PAT. Król zwrócił się do Theunisa z propozycyą utworzenia gabinetu przejściowego do czasu, w którym odbędą się nowe wybory.

Przed nowem oświadczeniem Poincarego w izbie

Paryż, 4. 3 PAT. Le Matin donosi, że w dniu 7 bm. Poincare przedstawi izbie główne linie polityki ogólnej uwzględniając specyalnie sprawę Ruhry.

Masowe aresztowania w Sofii.

Pokojowe tendencye polityki bułgarskiej.

Sofia, 3. 3 PAT. Nastąpiły tu liczne aresztowania w związku z pogłoskami o zamierznym zbrojnym napadzie na terytoryum jugosłowiańskie. Aresztowania przekroczyły już liczbę 200 osób. Dalsze aresztowania a jest w toku. Deklaracya rządu według bulg. ag. telegraficznej, wyraża pragnienie narodu bułgarskiego w kierunku utrzymania pokoju i dobrych stosunków z państwami sąsiedzkiemi i potwierdza wprowadzenie zarządzeń, które przyczynią się do zacieśnienia stosunków sąsiedzkich i pozbawia wszelkich podstaw niesłuszne oskarżenia, skierowane przeciw szczerej i pokojowej polityce rządu bułgarskiego.

Obrady rękodzielników żydowskich.

Sin Warszawa. (Telefonem). Równocześnie ze zjazdem kupców żydowskich obraduje w Warszawie zjazd rękodzielników żydowskich w Polsce, liczący 270 delegatów z 60 miast Rzeczpospolitej. Obrady zagaił p. Chaim Rosner, poczem nastąpiła długa kolejka powitań. Wysłano telegramy powitalne do Prezydenta Rzeczpospolitej, premiera Grabskiego i marszałka Piłsudskiego.

Nad sprawozdaniem rady rękodzielniczej wywiązała się dyskusya, która zajęła całe pierwsze posiedzenie.

Urzędnicy u premiera.

Warszawa, 4. 3 PAT. Pisma donoszą: Prezes ministrów p. Grabski przyjął wczoraj delegacyę urzędników państwowych z pp. Mrozowskim, Rybkiewiczem i Jazorskim na czele. Delegacya przedstawiła panu premierowi memoryał uzasadniający konieczność udzielenia kooperatywom urzędniczym gwarancyi państwowej dla kredytów. Premier przyrzekł rozpatrzyć dezyderaty urzędników.

Szkoły podchorążych.

Warszawa, 4. 3 PAT. Z dniem 15 bm zorganizowany zostanie na terenie Rzeczpospolitej cały szereg szkół podchorążych rezerwy mających przygotować jednorocznych rocznika 1902 do stopnia oficerów rezerwy. Kurs nauki obliczony jest na sześć miesięcy.

Rokowania polsko-niemieckie w Genewie.

Genewa, 3. 3 PAT. O przebiegu polsko-niemieckich rokowań wydał sekretaryat Ligi narodów następujący urzędowy komunikat, wydany w porozumieniu z obu delegacyami: Rokowania toczące się do 3 marca, odroczone zostały na kilka dni ażeby rządy obu państw mogły zbadać położenie, jakie wytworzyło się w wyniku tych narad. Suzabantas zaproponował przewodniczącym obu delegacyi niemieckiej i polskiej, aby odbyli w dniu 9 marca jeszcze jedną naradę w celu umożliwienia mu dokładnego informowania się o stanowisku obu rządów. Po tej konferencyi Suzabantas opracuje sprawozdanie dla rady Ligi narodów, której sesya odbędzie się 10 marca.

O kredyty dla Niemiec.

Berlin, 4. 3 PAT. Dr Schachat zamierza niebawem udać się do Londynu celem prowadzenia w dalszym ciągu pertraktacyi z angielskimi finansistami w sprawie kredytów dla Niemiec.

Srebrne monety w Niemczech.

Berlin, 3. 3 PAT. Gabinet rzeszy przyjął projekt ustawy w sprawie wybicia srebrnych monet opiewających na 1, 2, 3 i 5 marek.

KIEDY DOZWOLONE JEST PRZEDŁUŻENIE DNIA PRACY DO 10 GODZIN? Ministerstwo pracy wydało nowe rozporządzenie, dopuszczające przedłużenie czasu pracy do 10 godzin dziennie przy wykonywaniu robót poprzedzających produkcyę lub po niej następujących.

Rozporządzenie to ma specyalne znaczenie dla przemysłu włókienniczego, w którym wymienione w tem rozporządzeniu prace są bardzo częste.

TARGI PRASKIE. W dniach od 16—23 marca rb. odbędzie się regularny Targ Praski. Odwiedzający korzystają jak w latach zeszłych z 75% zniżki opłaty wizowej, 33% zniżki cen jazdy koleją w Czechosłowacyi.

ŻYD. UNIWERSYTET LUDOWY „TARBUT" Brzozowa 5.

Środa D. J. Feldhorn: „Współczesne kierunki w literaturze europejskiej".

TEATR IM. J. SŁOWACKIEGO,

Środa: „Podatek majątkowy".

TEATR BAGATELA

Środa: „Rewia karnawałowa".

OPERETKA

Środa: „Frasquita".

REPERTUAR KIN

WANDA: „Narzeczona z Australii".
SZTUKA: „Królowa duńska z domu ks. angielska".
WARSZAWA: „Fatty milionerem".
REDUTA: „Romans króla Pana i O'Donelly".

Celem uniknięcia przerwy w wysyłce pisma prosimy o rychłe odnowienie prenumeraty na miesiąc marzec

ODEZWA
Komitetu Organizacyjnego Banku Polskiego.

Zapisy na akcye Banku Polskiego, przyjmowane przez wszystkie Oddziały Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej przy pomocy kilkudziesięciu banków polskich wraz z oddziałami oraz licznych spółdzielni kredytowych, trwają już od miesiąca. W okresie tym Rząd stworzył zasadnicze warunki dla uzdrowienia obiegu pieniężnego, zrzekając się w drodze ustawodawczej dalszego druku marek na potrzeby Skarbu i oddając nadzór nad polityką emisyjną i kredytową P. K. K. P. w ręce utworzonej w tym celu Rady Nadzorczej, złożonej z czynników społecznych.

Wielka i rozstrzygająca walka o trwałą naprawę Skarbu, o uzdrowienie pieniądza polskiego rozpoczęta. Toczy ją całe państwo i społeczeństwo dla oparcia dalszego rozwoju swego gospodarstwa i bogactwa narodowego na zdrowej i silnej podstawie, od której zależeć będzie zdrowie moralne, mocarstwowe stanowisko i szczęśliwa przyszłość narodu i państwa polskiego. O zwycięstwie rozstrzygnie wynik zapisów na akcye Banku Polskiego w ciągu najbliższych kilku tygodni.

Komitet Organizacyjny, przywiązując wielką wagę do spopularyzowania sprawy Banku Polskiego w szerokich warstwach społeczeństwa, zwraca się z wezwaniem do wszystkich organizacyi obywateli polskich zarówno finansowych i zawodowych, jak i politycznych, społecznych, spółdzielczych, kulturalno-oświatowych, aby zechciały podjąć bezzwłocznie usilną propagandę w sprawie Banku Polskiego, w zakresie im dostępnym, nie czekając specyalnych w tym kierunku próśb ze strony Komitetu.

Musimy zwyciężyć! Własnemi siłami musimy zbudować własny, niezależny, mocny, przez nas samych ufundowany Bank Polski. Komitet Organizacyjny wzywa ponownie całe społeczeństwo do jaknajwiększego wysiłku woli i czynu zbiorowego.

Warszawa, dnia 29 lutego 1924 r.

KOMITET ORGANIZACYJNY BANKU POLSKIEGO

Stanisław Karpiński. Ks. Stanisław Adamski. Zygmunt Chrzanowski. Dr. Jan Kanty Steczkowski. Dr. Franciszek Stefczyk.

Projekt ustawy o ochronie lokatorów
uchwalony w III. czytaniu przez Sejm.

Ciąg dalszy.

ARTYKUŁ 8.

1) Wynagrodzenie za oświetlenie, ogrzewanie i ciepłą wodę z własnych urządzeń centralnych oznacza się osobno według rzeczywistych kosztów, przypadających na dane pomieszczenie w stosunku do ich pojemności.

2) Na 1 października wynajmujący może żądać zaliczki nie przekraczającej 50 proc. domniemanych kosztów opalenia pieców centralnych, a 1-go stycznia dalszej zaliczki w wysokości 25 proc. Ostateczne obliczenie kosztów następuje najpóźniej 1. maja według książek i dowodów, które wynajmujący na żądanie najemcy niezwłocznie winien przedłożyć.

3) Przy obliczeniu dopuszczalnej według artykułów 5 i 6 normy komornego potrącić należy z podstawowego komornego 8 proc., jeśli ono obejmowało także wynagrodzenie za powyższe świadczenia.

4) Wynagrodzenie za używanie dźwigów (wind) osobowych oznacza się również osobno według rzeczywistych kosztów i pobiera się co kwartał zdołu od najemców, korzystających z tych urządzeń.

Najemcy, zajmujący mieszkania od 1-go piętra wzwyż, nie mogą uchylać się od ponoszenia kosztów za używanie dźwiga.

ARTYKUŁ 9.

1) Za przedmiot najmu, który najemca w całości lub części odnajmuje dalej bez dostarczenia urządzenia domowego, wolno umówić tylko takie komorne, które przekracza komorne płacone przez najemcę, obliczone za całość lub odpowiednią część, jednak bez opłat dodatkowych (artykuły 7 i 8) najwyżej o 30 proc.

2) Za dostarczenie podnajemcy urządzenia domowego wolno oprócz komornego umówić tylko odpowiednie godziwe wynagrodzenie, które jednak w żadnym razie nie może przekroczyć 75 proc. komornego, jakie płaci najemca za pomieszczenie odnajęte. Oprócz tego wolno pobierać godziwe wynagrodzenie za dalsze świadczenia, dostarczane podnajemcy przez najemcę.

3) Udział podnajemcy w opłatach dodatkowych (artykuły 7 i 8) nie może przekraczać kwoty, jaka przypada na odnajmowane pomieszczenia.

ARTYKUŁ 10.

1) Zabronione i nieważne są umowy, w których najmujący za to, iż jego poprzednik opuści przedmiot najmu, lub wogóle bez równowartościowego świadczenia wzajemnego poprzednikowi lub innej osobie przyrzeka lub uiszcza, dalej umowy, że za pośrednictwo przy najmie ma się uiścić wynagrodzenie, przekraczające miarę w takim obrocie przyjętą. To samo stosuje się do umów, w których wynajmujący lub poprzedni najemca wynajem albo ustąpienie praw z wynajmu czynią zawisłemi od zakupienia przez nowego najemcę urządzenia domowego lub wogóle wymawiają dla siebie albo dla kogoś innego świadczenia, nie pozostające z umową najmu w bezpośrednim związku.

2) Co wbrew powyższym postanowieniom uiszczono, tego można żądać napowrót z ustawowemi odsetkami. Tego prawa nie można się z góry zrzekać.

3) Powództwo przedawnia się w ciągu 6 miesięcy po rozwiązaniu umowy najmu.

ROZDZIAŁ III. OGRANICZENIE PRAWA WYPOWIADANIA I ROZWIĄZYWANIA UMÓW NAJMU.

ARTYKUŁ 11.

1) Oprócz wypadków rozwiązania najmu z winy najemcy, przewidzianych w dzielnicowych ustawach cywilnych, wynajmujący może najem wypowiedzieć, jak również korzystać z postanowień kodeksu cywilnego o ustaniu najmu bez wypowiedzenia wtedy tylko, gdy istnieją ku temu ważne przyczyny.

2) Za ważną przyczynę wypowiedzenia należy między innemi uważać:

a) jeżeli najemca mimo upomnień zalega z zapłatą co najmniej dwóch następujących po sobie rat komornego (artykuły 3, 6—9), chyba, że zaległość powstała z powodu braku pracy lub wogóle nędzy wyjątkowej;

b) jeżeli rządca lub administrator domu (litera e ustępu 1 artykułu 2) sam wymówił posadę lub został z niej usunięty z własnej winy, chyba, że przed objęciem tego stanowiska zajmował już to mieszkanie z tytułu najmu;

c) jeżeli najemca przez swe nieprzyzwoite lub wogóle nienależyte zachowanie się obrzydza współmieszkańcom pobyt w domu lub porządek w domu poważnie zakłóca; z zachowaniem się najemcy stoi narówni zachowanie się osób przez niego do mieszkania przyjętych, jeżeli on temu postępowaniu, choć to było mu możliwe, zaradzić zaniedbał;

d) jeżeli najemca przedmiot najmu w całości lub w części z urządzeniem lub bez niego oddał w podnajem lub ustąpił za wynagrodzenie nadmiernie wysokie w porównaniu z komornem, jakie sam płaci;

e) jeżeli najemca prawa z umowy najmu w całości bez zgody wynajmującego innemu odstąpił; w braku zgody wynajmującego urząd rozjemczy lub sąd może — uwzględniając przytoczone przez obie strony okoliczności — zezwolić najemcy na bezpłatne odstąpienie praw najmu w całości lub w części; zgoda wynajmującego nie jest potrzebna, jeżeli w wypadku łączenia się spółdzielni na podstawie ustawy z dn. 7 kwietnia 1922 r. o połączeniu się spółdzielni Dz. Ust. R. P. Nr. 33 poz. 265 spółdzielnia przejęła odstąpi prawa najmu spółdzielni przejmującej;

f) jeżeli najemca posiada inne mieszkanie w tej samej miejscowości, wynajmujący nie może jednak z tego prawa korzystać, skoro najemca drugie swe mieszkanie opuścił, lub gdy został, chociażby nieprawomocnie zasądzony na opuszczenie tegoż;

g) jeżeli w celu przystąpienia do budowy pomieszczeń mieszkalnych konieczne jest zniesienie lub przerobienie budowli, wynajmujący winien u-

Z teatru im. J. Słowackiego.

PODATEK MAJĄTKOWY

Krotochwila w 3. aktach Adama Grzymały-Siedleckiego. Reżyser: Antoni Piekarski.

Na „Podatek majątkowy" wybierałem się z nieufnością. Czytałem niedawno „Ustawę o ochronie lokatorów wierszem" pióra zmarłego radcy sądu Kalitowskiego i stąd słusznie mogłem się obawiać, że krotochwila Siedleckiego kiepsko wyjdzie na bliższem zetknięciu się z ustawą eksministra Kucharskiego. — Kontury zjawisk aktualnych są nam zanadto bliskie, realistyczne ich znamiona biją tak w oczy, że trzeba nie lada umiejętności, by je ubrać w takie formy karykaturalne, które nie dręczą ducha wspomnieniem rzeczywistości, narkotyzują ból codzienności i suggerują pogodną wizyę rozkoszy estetycznej.

Trzeba przyznać, że ten alchemiczny proceder udał się Siedleckiemu, ale nie w zupełności. Ekspozycya ugarnirowana dziennikarskimi kawałami z „dziedziny" polityki i „ekonomii skarbowej" wcale nas nie „bierze". Dopiero gdy krotofilny patryota Klitowski wydzierżawia swe urządzenie, aby się uchylić od daniny majątkowej, co sprowadza do jego domu kilku kapitalnych interesentów — zaczynamy odczuwać rozkosz karykatury. Kłopotliwą sytuacyę Klitowskiego ratuje gentleman Zarembowski, który nietylko że nabywa meble Klitowskiego, ale gotów nawet cały swój majątek poświęcić ostatniej gryndetskiej kombinacyi Klitusia, Porcepolowi (Sp. Akc. Porcelana Polska), aby móc uwieść jego żonę. — Niebieski ptak Klituś bierze „natchnienie" Zarembowskiego do żony swojej za nastrój przychylny dla sfinansowania „Porcepolu" i zaślepiony gorączką złotego interesu, nie czuje, jak mu rogi na finansowem czole zaczynają wyrastać. Jest tu także ślicznie zbudowana panna Henryka, którą chciał Zarembowski — jak długo przypuszczał, że jest żoną gospodarza, a której już nie chce — gdy się dowiedział, że jest panną. Na premierze wszyscy mężczyźni z widowni ją chcieli; — autor zaś chyba nie przeczuwał, że ją będzie grała panna Jadzia Kossowska, stąd postawił Zarembowskiego w tak nieprawdopodobnej sytuacyi. — Drugi akt przynosi najwyższe natężenie komedyi, natomiast trzeci, który oddaje już konwencyonalny pokłon pikanteryi, ściąga z powrotem krotochwilę Siedleckiego ku nizinom realistycznej satyry.

Sztukę zagrano w kinematograficznem tempie, w niezwykle zręcznej reżyseryi Piekarskiego, która wydobyła z komedyi najwyższy efekt karykaturalnego komizmu.

Świetny i bardzo oryginalny typ finansisty-regacza mimowoli stworzył reżyser Piekarski, który też sztukę przez całe trzy akty utrzymywał nieznużenie w rozmachu komedyowym. Lowelas Zarembowski w wykonaniu Rodziewicza był jak wycięty z współczesnego (zagranicznego) żurnala humorystycznego. — Jadzia Kossowska budziła niesamowite uczucia u wszystkich męskich widzów czarującą grą i niezwykle ponętnym negliżem, dużo rzetelnego artyzmu włożyła w rolę żony Klitowskiego K. Sauerowa. Postacie nabywców mebli Klitusia (Winawer, Buczyńska i Kawczyński oddane zostały z zacięciem i pomysłowością.

P. Siedlecki zawdzięcza bardzo dużo wykonawcom, którzy krotochwili jego nadali piętno utworu, pulsującego prawdziwym humorem i dlatego uściśnienia dłoni, jakie wywołany na scenę, rozdawał aktorom, były zasłużone. — Sublokatorka umożliwiła ponoć autorowi nabycie własnej willi „Podatek majątkowy" może mu pomóc snadnie do zapłacenia... podatku majątkowego z tejże willi, posiada bowiem walory sceniczne i kasowe.

w zast. K-n

dowodnić konieczność usunięcia najemcy i może wypowiedzieć najem rzeczy najętej lub jej części (przynależności) w terminie ustawowym, a conajmniej trzymiesięcznym, przyczem następuje odpowiednie zmniejszenie komornego, jeżeli wypowiedziane tylko część rzeczy wynajętych; wynajmujący zwróci koszty przesiedlenia i zapłaci tytułem odszkodowania sumę trzyletniego komornego obliczone według komornego płaconego za wypowiedziany lokal w ostatnim miesiącu przed upływem terminu wypowiedzenia; w wypadku, gdy znieść lub przerobić się mająca budowla stanowiła dla usuniętego najemcy mieszkanie lub jedyny jego lokal zarobkowy, wypowiedzenie może nastąpić jedynie za dostarczeniem mu przez wynajmującego odpowiadającego potrzebom najemcy i podlegającego przepisom niniejszej ustawy pomieszczenia; gdyby wynajmujący bez słusznego powodu nie rozpoczął budowy w przeciągu sześciu miesięcy po ustąpieniu najemcy, rozpoczęte roboty budowlane przerwał, albo wybudowane lokale w ciągu 2-ch lat po ukończeniu budowli oddał na cele zarobkowe, obowiązany będzie oddać na cele zarobkowe, najemcy napowrót odjęte mu pomieszczenie lub dać inne odpowiadające potrzebom najemcy i podlegające przepisom niniejszej ustawy pomieszczenie, a w razie niedopełnienia tego zobowiązania zapłacić mu pełne odszkodowanie, a conajmniej sześcioletnie komorne obliczone w sposób wyżej wskazany; od wszystkich tych zobowiązań będzie wolny wynajmujący, który odrazu dostarczył usuwanemu najemcy inne odpowiadające potrzebom najemcy i podlegające przepisom niniejszej ustawy pomieszczenie i zwrócił mu koszty przesiedlenia;

h) jeżeli budynek przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stał się własnością Państwa lub związku samorządowego; umowy najmu dotyczące takich budynków i ich przynależności rozwiązują się po poprzedniem ustawowem, a conajmniej trzymiesięcznem wypowiedzeniu, a najemcy winni przedmiot najmu opuścić po dostarczeniu im odpowiadających ich potrzebom pomieszczeń i to na zasadach odpowiadających przepisom niniejszej ustawy i za zwrotem kosztów przesiedlenia oraz kosztów ulepszeń, zaprowadzonych przez najemcę w pomieszczeniu wymówionem; obowiązek dostarczenia innego pomieszczenia, oraz zwrotu pomienionych kosztów nie istnieje jednak wobec osób, ani rodzin osób, które uzyskały najem mieszkania w związku lub na podstawie stosunku służbowego wobec Państwa, względnie związku samorządowego, a których stosunek służbowy się skończył;

i) pomieszczenia, które przed dniem 12 stycznia 1921 r. służyły wynajmującemu jako sklep pracownia, lub mieszkanie dla pracowników jego przedsiębiorstwa bądź też były przez niego dla takiego użytku przygotowane, a także pomieszczenia, które przed tymże terminem zajmowane były przez zakłady naukowe, o ile wynajmujący lokali na ten sam cel lub dla rozszerzenia zakładu zaraz i niezwłocznie potrzebuje, wynajmujący winien w tym razie wypowiedzieć umowę najmu z terminem conajmniej trzymiesięcznym, przepisy zawarte w punkcie niniejszym nie dotyczą pomieszczeń, których obecny najemca używa jako mieszkania.

j) w wypadkach przednajmu ponadto, gdy najemca dostarczy podnajemcy innego odpowiadającego potrzebom podnajemcy i podlegającego przepisom niniejszej ustawy pomieszczenia.

3) W razie sporu wynajmujący winien udowodnić, że istnieje tu ważna przyczyna wypowiedzenia. Jeżeli rozwiązania najmu żądano na zasadzie litery a) ustępu 2 artykułu 11, a zaległość powstała z powodu sporu o wysokość komornego lub opłat dodatkowych, należy rozwiązania odmówić, gdy najemca, skoro sąd lub urząd rozjemczy uzna wyższą kwotę za uzasadnioną, bezzwłocznie oświadczy, iż na podwyższenie się godzi i w ciągu 7 dni zaległość uiści; przepis ten nie ma zastosowania, jeżeli najemca nie uiścił w czasie właściwym niespornej części komornego i opłat dodatkowych.

4) Nieważne jest wszelkie całkowite lub częściowe zrzeczenie się przez najemcę względnie pod najemcę praw z tego artykułu mu służących. W pisemnych umowach podnajemcy wolno jednak zastrzedz, iż pewne zdarzenie, mające doniosłe znaczenie dla najemcy, będzie stanowiło ważną przyczynę wypowiedzenia lub rozwiązania podnajmu.

5) W b. dzielnicy austryackiej wypowiedzenie pozasądowe nie stanowi tytułu egzekucyjnego.

ARTYKUŁ 12

1) W razie śmierci najemcy wstępni, zstępni, współmałżonek i rodzeństwo, którzy do chwili jego śmierci stale z nim mieszkali, wstępują w umowę najmu i odpowiadają niepodzielnie za wynikające stąd zobowiązania, o ile nie zrzekną się tego prawa wobec wynajmującego. Przepis ten nie ma zastosowania do osób, które w chwili śmierci najemcy posiadają inne mieszkanie.

2) Prawa najmu pomieszczeń handlowych, przemysłowych i innych pomieszczeń zarobkowych, wynikające z niniejszej ustawy, przechodzą na spadkobierców najemcy, o ile spadkobiercy przedsiębiorstwo spadkodawcy w tym samym lokalu nadal prowadzą.

ARTYKUŁ 12 a.

Obowiązki i prawa najemcy i wynajmującego, wypływające z niniejszej ustawy, stosują się odpowiednio do podnajemcy i najemcy, o ile w ustawie tej wyraźnie inaczej nie postanowiono. Podnajemcy pozatem służy prawo zajęcia przedmiotu najmu na prawach najemcy, o ile nastąpi zmowa wynajmującego z najemcą na szkodę praw podnajemcy. O sprawach, wytoczonych przeciwko najemcy z żądaniem eksmisyi, winni być zawiadomieni podnajemcy pod rygorem bezskuteczności wyroku sądowego przeciwko tym ostatnim. W razie zgaśnięcia praw najemcy — sąd lub urząd rozjemczy może orzec, że podnajemca, który zajmuje część lokalu przynajmniej od trzech miesięcy pozostawiony będzie nadal w używaniu zajętej przezeń części pomieszczenia na okres do 6 miesięcy. (C. d. n.)

Wyjątkowe stanowisko Banku Polskiego.

We wszystkich państwach istnieje po kilka, kilkanaście nawet banków hipotecznych, ale zazwyczaj jeden tylko bank emisyjny.

Banki hipoteczne, udzielając długoterminowego kredytu za zapewnieniem hipotecznem, mają także pewien przywilej emisyjny — wolno im wydawać tzw. listy zastawne na kwotę zbiorową, przewyższającą po kilkanaście razy kapitał zakładowy. Listy zastawne banki sprzedają, aby uzyskać pieniądze potrzebne na udzielanie nowych pożyczek. Listy te jednakowoż nie są monetą, nikt niema obowiązku przyjmowania ich w miejsce zapłaty, a ponadto bank hipoteczny płaci od nich procenty.

W obrębie jednego państwa może konkurować ze sobą cały szereg banków hipotecznych bez szkody dla państwa, stanu waluty, oraz wierzycieli i dłużników banku.

Inne zgoła zadania i stąd inne w państwie stanowisko ma bank emisyjny. Głównym jego celem — to stworzenie stałej nie ulegającej wahaniom waluty. Wahania waluty, zarówno jej spadek jak nagłe wyskoczenie w górę, są niezmiernie przykre dla całego życia gospodarczego — nietylko dla przemysłu wielkiego i handlu, lecz przedewszystkiem dla szerokich mas ludzi żyjących z zarobku codziennego lub stałych pensyj. Zawsze przecież wpierw pojawia się drożyzna, a znacznie później dopiero rosną zarobki i dochody, a gdy waluta idzie w górę, zarobki spadną prędzej aniżeli ceny towarów.

Wobec tego w każdem państwie, które po wojnie cierpi na skutek choroby pieniędzy, odzywa się pragnienie pieniądza stałego, niezmiennego, nie ulegającego wahaniom.

Taką monetę stworzyć może jedynie bank emisyjny, niezależny w swej gospodarce od potrzeb ministra skarbu.

Gdy zaś głównym takiego banku celem jest wydawanie takiego pieniądza dla całego państwa, gdy utrzymanie pełnej wartości pieniądza jest tak ogromnie doniosłem a ważnem dziełem, banki emisyjne we wszystkich państwach specyalne posiadają przywileje i prawa.

W państwie zdrowem jeden tylko powinien krążyć pieniądz i stąd jeden powinien istnieć bank emisyjny, mający wyłączne prawo wydawania pieniędzy. Pieniądz ten jest obowiązującym środkiem płatniczym, każdy wierzyciel zgodzić się musi na spłatę długu w pieniądzu, wydanym przez bank emisyjny.

Bank emisyjny, chcąc stworzyć najsilniejsze podstawy dla wydawanych pieniędzy, na zapewnienie

---

O fizyczne odrodzenie żydostwa.

Refleksye na marginesie ostatniego popisu Tow. gimn. w Krakowie.

Popis w — kinie. Ciasna estrada. Natłok z wszystkich stron. Myśl fizycznej regeneracyi żydostwa — wygnana z ciasnej sali gimnastycznej w budynku kahalnym, zajętej przez mąkę paschalną, szuka przytułku w — kinie. Ciasno na wązkiej estradzie. Ze setek ćwiczących kilkunastu zaledwie może znaleźć pomieszczenie.

A jednak. Serce rosło z dumy i radości na widok tych nielicznych dziesiątek dzieci, dziewcząt, chłopców i mężczyzn, którzy stanowili jakby cieplarnianą próbkę, mikrokosmos tego wielkiego ruchu, jaki obecnie ogarnia społeczeństwo żydowskie w drodze do regeneracyi we wszystkich dziedzinach. Nietylko duch i serce ale i mięśnie muszą się zregenerować.

Mimowoli myśl mknęła od tych milusińskich, dziewczątek, chłopców i mężczyzn, wykonujących trudne ćwiczenia rytmicznie, (w przeciwieństwie do fatalnego zespołu muzycznego), z wprawnością bez zarzutu, w doskonałej dyscyplinie — do tych setek i tysięcy wciąż jeszcze zgarbionych, bladych i anemicznych postaci naszego ghetta żydowskiego, snujących się jak cienie po ciasnych uliczkach. A stamtąd myśl z powrotem biegła radośnie do tej ciasnej estrady kina, by wchłonąć w siebie obraz naszej nowej młodzieży i cieszyć się wraz z dziesiątkami rodziców, którzy przyszli podziwiać swe dzieci. Serce raźniej bić zaczęło, gdy zrywały się z ław setek widzów na sali i galeryi huragany oklasków i chciałoby się serdecznie uścisnąć dłoń tym nielicznym jednostkom, które, wpatrzone w cel regeneracyi fizycznej Żydostwa wśród gąszcza karygodnej obojętności społeczeństwa z jakąś imponującą zapamiętałością i wiarą z roku na rok o krok dalszy posuwają naprzód pracę swą i wierzą w swe zwycięstwo.

Dumą napełniało się serce, gdy słyszeliśmy w przemówieniu wstępnem z ust niestrudzonego i ofiarnego opiekuna ruchu regeneracyi fizycznej żydostwa w Krakowie, prezesa Żydowskiego Towarzystwa Gimnastycznego, p. Zygmunta Hochwalda, że w roku przyszłym Towarzystwo posiędzie własny gmach na własnej parceli. Znowuż dowód, że wszystko i wszędzie mieć musi choćby tylko jedną jednostkę, która pragnie czegoś gorąco i wytrwale, aby zwycięstwo stało się faktem.

Uznanie i głęboka wdzięczność należy się nietylko niezmordowanej pracy p. Hochwalda i Wydziałowi Żyd. Tow. Gimnastycznego, lecz także niestrudzonemu, sprawie całem sercem oddanemu kierownikowi p. Kahanemu, oraz dzielnym towarzyszom jego pracy, pp. Rubinsteinowi i Tepperowi.

Z wzorowo wykonanych ćwiczeń szczególną uwagę zwróciły z kursu pań ćwiczenia pp. Ohrensteinówny, Goldberżanki, Rosnerówny, Klary i Mili, Bazesówny i Dattnerówny. Odnośnie do ćwiczeń panów na wysokich poręczach współzawodniczyli godnie z pięknemi i doskonałemi pod względem formy ćwiczeniami kierownika p. Kahanego pp. Dr Rose, M. Kempler, Fallek, Mangiel, Goldschmied i Rosner, przyczem produkcye całego zastępu stały na poziomie nieprzeciętnym.

Kiedy malownicze piramidy zakończyły serye świetnych produkcyi ręcznych, ciężarkami, na koniu i na poręczach, mimowoli stanął mi przed oczyma opis filmu, który czytałem niedawno. Na łąkach pod Monachium 200.000 niemieckiej młodzieży męskiej i żeńskiej ćwiczyło w roku 1923 a później w pochodzie tryumfalnym szło przez ulice Monachium, świadcząc dowodnie o tężyźnie młodzieży niemieckiej. 450,000 osób brało udział w pochodzie. W poszczególnych ćwiczeniach brało udział 45.000 młodzieży naraz. Młodzież męska w ćwiczeniach siły, młodzież żeńska w ćwiczeniach rytmicznych przypominających nawskroś estetyczne ruchy taneczne...

Jakżeż daleko jeszcze jesteśmy od obrazu tego filmu — pomyślałem? A jednak jesteśmy już u początku. Widzieliśmy to w niedzielę przedpołudniem. Byle dalej naprzód, wytrwale i energicznie, bez zrażania się naszym „high lifem", który i wczoraj na sali świecił tą pustką, jaka — jest w jego sercu.

Ignotus.

wydanych banknotów posiadać musi w swym skarbcu conajmniej do jednej trzeciej części złoto lub banknoty zagraniczne, uznane za równowarte złotu, a na resztę pokrycie w wekslach kupieckich, płatnych w krótkim czasie, a wystawionych i poręczonych przez instytucye lub osoby, dające zupełną pewność zapłaty weksla w swoim czasie.

Przepisy statutu wymagają, aby bank emisyjny utrzymywał w skarbcu stale wielki zapas złota i monet zagranicznych, spoczywających bez procentu. Wobec tego też pieniądze swoje bank emisyjny wydaje bez płacenia od nich odsetek. Charakter pieniądza — przechodzącego bezustannie z ręki do ręki, nie dozwala i uniemożliwia obliczanie i płacenie jakichkolwiek odsetek.

Im więcej się nagromadzi w banku emisyjnym złota i walut zagranicznych o równej złotu wartości, tem więcej wolno puścić bankowi w obieg banknotów. Pilnie jednak bank emisyjny baczyć musi, aby banknotów nie wypuścił więcej, jak życie gospodarcze koniecznie wymaga. Jeśli ich wydrukuje za wiele, nie będzie na nie dostatecznego pokrycia — a wówczas kurs pieniądza może uledz obniżeniu.

Do najważniejszych zadań Banku emisyjnego należy właśnie nieustanne czuwanie nad pieniądzem i uchronienie go przed wahaniami w kraju i zagranicą.

Inne przeto i daleko ważniejsze od wszelkich innych banków będzie miał zadanie jedyny w Polsce bank emisyjny — Bank Polski. Mocne ufundowanie tego banku o kapitały obywateli państwa naszego da nam nareszcie zdrowy pieniądz, zapewni spokój gospodarczy, a najskuteczniej usunie drożyznę. Wszystkich nas zadaniem obywatelskiem, przyczynić się do utworzenia Banku Polskiego, który sercem stać się ma naszego życia pieniężnego i gospodarczego. Subskrybcya akcyj Banku Polskiego jest obowiązkiem każdego obywatela Państwa Polskiego.

Przed wielką rozprawą o zajścia listopadowe

100 oskarżonych. — Olbrzymie rozmiary aktu oskarżenia. — Możliwość odbycia rozprawy w prywatnej sali. — Rozprawa potrwa 3 do 4 tygodni.

W sprawie śledztwa o zajścia 6-go listopada dowiadujemy się, że akt oskarżenia zostanie w najbliższych dniach wygotowany i przed doręczeniem go obwinionym, przesłany do zatwierdzenia ministerstwu sprawiedliwości w Warszawie. Oskarżenie przeciw głównym obwinionym idzie w kierunku zbrodni buntu i rozruchu z par. 68, 73 i 75 u. k. Akt oskareżnia obejmie około 80 stron arkuszowych pisma maszynowego i dotyczy blizko 100 oskarżonych. Obecnie w więzieniu znajduje się jeszcze 25 osób, które prawdopodobnie pozostaną do rozprawy w areszcie prewencyjnym; reszta odpowiadać będzie z wolnej stopy.

Ze względu na wielką ilość oskarżonych i szczupłość miejsca na sali przysięgłych w krakowskim sądzie okręgowym, zamierzają władze sądowe zastanowić się nad wyszukaniem odpowiedniego pomieszczenia, przyczem nie jest wykluczone, że zarekwirowaną zostanie na rozprawę jedna z wielkich sal prywatnych w Krakowie. Na rozprawę otrzyma wezwania kilkuset świadków i to zarówno z Krakowa, jak i z prowincyi. Władze sądowe otrzymały już pisma od wielu redakcyi w kraju o zarezerwowanie miejsc dla sprawozdawców. Rozprawa najprawdopodobniej nie odbędzie się podczas kadencyi kwietniowej, ale — jak już donosiliśmy — na specyalnie wylosowanej kadencyi w miesiącu maju i potrwa 3 do 4 tygodni.

Wyrok w procesie o udział w pogrzebie poległych robotników.

Na wstępie wczorajszej rozprawy przeciw majorowi Dziadoszowi wniósł obrońca dr Heski o przerwę postępowania aż do prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy aresztowanych porucznika Holika i robotnika Bielaszka, gdyż od wyniku tej sprawy zależy ustalenie, czy zeznania tych świadków, szkodliwe dla oskarżonego, są prawdziwe, czy też nie. Trybunał po naradzie oświadczył, że do zeznań porucznika Holika i Bielaszka nie przywiązuje żadnej wagi, o ile są dla oskarżonego szkodliwe i dlatego nie ma potrzeby przerwania sprawy.

Po przemówieniu prokuratora dra Bartika oraz obrońcy dra Heskiego i po dłuższej naradzie trybunału ogłosił przewodniczący podpułkownik Szafrański wyrok, zasądzający oskarżonego za przypatrywanie się pogrzebowi robotników w Tarnowie na 30 dni domowego aresztu, z potrąceniem 17-dniowego aresztu śledczego. W motywach wyroku sąd przyjął, że oskarżony nie brał udziału w pochodzie pogrzebowym, tylko 2 razy przystanął, aby zobaczyć zbliżający się pochód. To przypatrywanie się, oraz późniejsze słuchanie na cmentarzu mowy posła Żuławskiego kwalifikuje sąd jako udział w politycznej manifestacyi, zwłaszcza, że wedle wyjaśnień kuryi biskupiej, pogrzeb był manifestacyą socyalistyczną.

Przeciw wyrokowi zgłosił obrońca zażalenie nieważności; również prokurator wniósł odwołanie z powodu wymiaru kary.

Nowe Starostwo w Makowie.

Rada Ministrów zarządziła — jak donosiliśmy — utworzenie nowego starostwa z siedzibą w Makowie, które rozpocznie działalność urzędową z dniem 20 bm. na obszarze 42 gmin politycznych, należących do trzech okręgów sądowych, mianowicie:

a) z okręgu sądowego jordanowskiego gminy: Bogdanówka, Bystra, Jordanów, Krzeczów, Łętownia, Malejowa, Naprawa, Osielec, Rabka, Skawa, Skomielna biała, Skomielna czarna, Słonne, Sidzina, Spytkowice, Tokarnia, Toporzysko, Więcierza, Wieprzec, Wysoka i Zaryte,

b) z okręgu sądowego makowskiego gminy: Biała, Budzów, Bieńkówka, Grzechynia, Jachówka, Juszczyn, Kojszówka, Maków, Skawina, Zawoja i Żarnówka,

c) z okręgu sądowego w Suchy gminy: Kocoń, Krzeszów, Kuków, Kurów, Lachowice, Las, Pewelka, Ślemień, Stryszawa i Sucha.

Obszar działania samorządowych reprezentacyj powiatowych w Myślenicach i Żywcu pozostaje nadal bez zmiany.

KRONIKA.

Kraków, 5 marca.

Jeszcze raz w sprawie plant Dietlowskich.

Niejednokrotnie już zabieraliśmy głos w tej sprawie na łamach naszego pisma. Zbliża się obecnie wiosna a z nią i wzmożona troska Magistratu o piękny i estetyczny wygląd Krakowa. Jedną z trosk upiększenia miasta winno być przywrócenie plant dietlowskich do dawnej świetności. Od czterech lat niszczeją one. Nie znalazłoby się chyba żadne miasto na świecie, którcby obojętnie spoglądało na zanik parku w samem mieście. Już ubiegłego roku znaczna część drzew na plantach Dietlowskich nie pokryła się liściem a suche szkielety drzew stanowiły jakby symbol troski naszego magistratu o jedną z najpiękniejszych ulic Krakowa. W tym roku grozi jeszcze stan gorszy z pewnością liściem nie pokryje się więcej niż połowa drzew. Raz już przed laty młodzież żydowska dla cofnięcia nieuchronnej zagłady plant, przekopała i ogrodziła trawniki, posiała je trawą na całej długości plant; wszystkie te wysiłki zostały jednak przez niedbalstwo odnośnych czynników zaprzepaszczone.

Zwracamy się tedy dziś ponownie do naszych władz miejskich z gorącym, nie chcemy powiedzieć gorzkim, apelem, by nareszcie wobec zbliżającej się wiosny do planu akcyi wiosennej konserwacyi ogrodów i plantacyi włączyła także plantacye Dietlowskie.

Będziemy niepoprawnymi optymistami, do czego nas przeszłość nie uprawnia, i wierzymy, że tym razem apel nasz odniesie skutek.

Kraków, który ma tyle danych po temu, by być jednem z najpiękniejszych miast Polski, zyska z pewnością na zewnętrznym wyglądzie, jeśli magistrat do apelu naszego się przychyli.

—o-o—

— **KUPNO ZIEMI W PALESTYNIE.** Z kół mizrachistycznych w Krakowie donoszą nam, że obszar ziemi w Palestynie nabyty przez org. „Mizrachi" w Warszawie zostaje na dogodnych warunkach parcelowany. Interesujący się nabyciem ziemi w Palestynie otrzyma bliższych informacyi w biurze przy ul. Kupa 16 — codziennie od 6—8 wieczór.

— **W UNIWERSYTECIE JAGIELLOŃSKIM** zapisanych jest w bieżącym roku szkolnym 5379 studentów i studentek, z czego 179 przypada na wolnych słuchaczy. Na wydziale filozoficznym studyuje 2826 słuchaczy zwyczajnych i 141 wolnych, z tego na farmacyi 115 zwyczajnych i 5 wolnych, na prawniczym 1371 zwyczajnych i 23 wolnych, na medycznym 712 zwyczajnych, na rolniczym 165 zwyczajnych i 2 wolnych. W stosunku do roku ubiegłego frekwencya wzrosła o kilkudziesięciu słuchaczy. Kwestura uniwersytetu nie sporządziła dotąd wykazu słuchaczy według wyznań i narodowości.

— **FILANTROPIA W SZKOŁACH POWSZECHNYCH.** Przy współdziałaniu Rady szkolnej miejskiej, zarządów szkół i komitetów rodzicielskich osiągnięto w bieżącym roku szkolnym wcale poważne wyniki w zakresie pracy filantropijnej w krakowskich szkołach powszechnych. Według dotychczasowego zestawienia z 50 szkół (8 nie przedłożyły jeszcze sprawozdań) rozdzielono za darmo między najuboższą dziatwę: 194 całych ubrań względnie sukienek, 35 płaszczy, 238 par obuwia, 43 par spodni, 24 bluzek względnie marynarek, 272 sztuki bielizny ciepłej i zwyczajnej, 96 podeszew, 1 kurtkę, 16 halek, 16 swetrów, 47 czapek, 4 mufki, 1 kołnierz futrzany, 109 par pończoch, 44 par rękawiczek, 29 fartuszków, 19 szalików i chustek na głowę, 5 kominiarek, 186 chusteczek do nosa, ponad 20,000 zeszytów, piór, ołówków, gum, papieru kolorowego, 138 podręczników do nauki. — W 10 szkołach rozdzielno za darmo najuboższym herbatę, często z mlekiem i chlebem, w 6 szkołach dzieci zamożniejsze przynosiły śniadania dla ubogich. W 6 szkołach zakupiono dla dzieci maszynkę do strzyżenia włosów. Ponadto dla użytku szkół zakupiono 42 obrazów ściennych do historyi i przyrody, 34 map ściennych, 2 piaskownice, 1 skrzypce do nauki śpiewu. Rada szkolna na pełnem posiedzeniu z 29 lutego br. uchwaliła wyrazić podziękowanie na piśmie tym komitetom rodzicielskim i tym zarządom szkół, które okazały najwięcej inicyatywy i ofiarności.

— **SUBSKRYPCYA AKCYI BANKU POLSKIEGO.** W uzupełnieniu wczorajszej wiadomości o zamierzonej subskrypcyi akcyi Banku Polskiego przez gminę miasta Krakowa, dowiadujemy się, że subskrypcya wyniesie 500 sztuk akcyi.

— **PROCES GMINY KRAKOWSKIEJ O BILIONY.** W sprawie procesu gminy m. Krakowa z szwajcarskim bankiem związkowym w Bazylei toczą się, jak słychać, pertraktacye o ugodowe załatwienie sporu. Według opinii prawników szanse wygrania procesu przez gminę są dość znaczne, gdyż wspomniany bank szwajcarski nie jest wierzycielem gminy, a tylko posiadaczem weksli, wystawionych przez gminę na wiedeńskie towarzystwo bankowe „Merkur". W razie, gdyby „Merkur" był pozostał wierzycielem gminy, kwota, jaką gmina miałaby do zapłacenia w koronach austryackich wynosiłaby po przeliczeniu zaledwie 136 miliardów marek polskich, a nie blisko 2 miliony franków szwajcarskich, to jest ponad 3 biliony marek polskich. Najważniejszym momentem, jaki skłania gminę do wejścia na drogę pertraktacyi ugodowych, są względy kurtuazyi wobec zagranicznego wierzyciela.

— **O OBNIŻENIE CEN CHLEBA I MIĘSA.** W ostatnich dniach zaznaczyła się na rynku zbożowym znaczna zniżka cen mąki żytniej i pszennej. Doszło do tego, że cena mąki żytniej była na wczorajszym targu o 40 tysięcy mp. na 1 kg niższa od ceny, po jakiej magistrat sprzedaje piekarzom mąkę z przydziałów „Guzohanu", podczas gdy do niedawna mąka przydziałowa była znacznie tańsza od cen targowych. Oczekiwać należy, że „Guzohan" i magistrat obniżą ceny mąki, a komisya cennikowa ureguluje odpowiednio ceny pieczywa. Równocześnie winna komisya cennikowa zająć się cenami mięsa, które mimo potanienia bydła na targu krakowskim i na prowincyi dotąd nie wykazują zniżki.

— **NA WCZORAJSZYM TARGU** ceny były następujące: 1 litr mleka zbieranego 400—430 tysięcy mp., niezbieranego 450—500, śmietany słodkiej 600—700, kwaśnej 1200—1400, 1 kg masła 7 do 7½ milionów mp., sera 1800—2000, jaja 165—

170 za sztukę. Drób: kura 6—10 milj., kaczka 7—12, gęś 15—25, indyk 20—30, perlica 15—25 mil. Ruch na targu był słaby ze względu na wielkie roztopy i trudności w dowozie.

— SPRAWY GOSPODNIO-SZYNKARSKIE. Onegdaj odbyło się w magistracie posiedzenie komisyi dla przemysłów gospodnio-szynkarskich pod przewodnictwem wiceprezydenta Dra Wielgusa. Komisya wydała opinie co do kilku wniesionych podań o udzielenie koncesyi na podawanie potraw, kawy, herbaty i co do przeniesienia koncesyi gospodnio-szynkarskich.

— EPILOG WIELKICH WŁAMAŃ KASOWYCH. Policya krakowska likwidując trzy ujęte przed niedawnym czasem szajki włamywaczy kasowych odstawiła wczoraj do sądu dalszych 7 osób. Łącznie zatem znajduje się obecnie w aresztach sądowych 15 osób, podejrzanych o udział w szeregu włamań, jakich dokonano w Krakowie w ciągu ostatnich dwóch miesięcy. Od czasu ujęcia tych szajek nie zanotowano w Krakowie większego włamania.

— ZABŁĄKANE DZIECKO. Onegdajszej nocy doprowadził posterunkowy na I. komisaryat policyi zabłąkanego 3-letniego chłopczyka. Dziecko, które nie umie podać swego nazwiska, zatrzymano w komisaryacie przy ul. Starowiślnej.

—o-o—

— ŻYDOWSKIE TOWARZYSTWO SZKOŁY LUDOWEJ I ŚREDNIEJ w KRAKOWIE urządza w niedzielę, dnia 9 marca br. o godzinie 3-ciej popołudniu walne zgromadzenie w gmachu szkolnym przy ulicy Brzozowej l. 5. W razie braku kompletu odbędzie się walne zgromadzenie o godz. 4-tej popołudniu bez względu na liczbę obecnych.

—o-o—

— ZAWIADAMIAMY PT. Ż. Biuro pośrednictwa pracy dla służby domowej przy ul. Wolnica 4. III p. urzęduje nadal od 5—7 wieczór z wyjątkiem piątków i sobót, polecając służbę domową do wszelkich robót w zakres gospodarstwa wchodzących. 239

—o-o—

ORJENTALNA ZABAWA, która 8 marca br. odbędzie się w Starym Teatrze, zaintrygowała nie tylko Krakowian, o czem świadczą liczne zgłoszenia z prowincyi. Komitet wyjaśnia, że kostyum wschodni będzie mile widziany, lecz brak takiegoż nie powinien stanowić zasadniczej przeszkody, gdyż inny kostyum, lub strój wieczorowy śmiało zastąpić go może. Konkurs na dwa najgustowniejsze kostyumy rozstrzygnie „jury" artystyczne, dające gwarancyę objektywnego sądu. Najpiękniejszą wskaże plebiscyt. Cenne nagrody przygotowano!

—o-o—

W TRZECIĄ ROCZNICĘ śmierci śp. Gersona Leinkrama złożyli w Administracyi naszej na Keren Hajessod 10,000.000 mkp., na szpital żyd. 10 milj. mk., dla wdów 10 milj., na ambulatoryum żyd. 10,000.000 mk., na ochronkę żyd przy ul. Mostowej 2, 10,000.000 mkp. A. L.

—o-o—

— ZARZĄD SPÓŁDZIELNI „TEATR ŻYDOWSKI" kommunikuje nam, iż udziały w wysokości 10 zł. franków waloryzacyjnych wpłacać można w Śląskim Banku eskontowym w Krakowie, Grodzka i w domu bankowym A. Holzer, Gertrudy na konto „Teatr żydowski w Krakowie.

Z KRAJU.

Pan Skotnicki odżydza sztukę polską

Pan Jan Skotnicki, dyrektor departamentu sztuki w Ministerstwie wyznań i oświecenia publicznego opracował dla min. Miklaszewskiego elaborat, w którym wskazuje na konieczność podjęcia akcyi celem odżydzenia sztuki polskiej. Autor wskazuje na to, że pan Szyfman kieruje teatrami stołecznymi, że Boy(!) dzierży prym w krytyce teatralnej, że wreszcie kustosz sztuki w jednem z województw zachodnich powinien być usunięty ponieważ ma żonę Żydówkę(!) Z tego samego powodu powinien być ,,zredukowany" pewien wybitny znawca sztuki, którego żona jest „pochodzenia żydowskiego".

NOWY DZIENNIK ŻYDOWSKI W WILNIE.

W Wilnie ukaże się wkrótce nowy dziennik polityczno-ekonomiczny w języku żydowskim „Das Wort", wydawany przez sfery przemysłowo-handlowe.

Ze świata.

GEN. WRANGEL W PARYŻU. Jak donosi paryskie wydanie „New York Heralda" przybył do Paryża incognito generał Wrangel. Zamierza on odbyć naradę z wielkim księciem Mikołajem.

ZNIESIENIE KARY ŚMIERCI W ANGLII. Rząd angielski złożył w Izbie gmin wniosek o zniesienie kary śmierci. Według wniosku kara śmierci dopuszczalną byłaby tylko wyjątkowo względem morderców recydywistów.

NOWY WYNALAZEK W DZIEDZINIE RADIOTELEGRAFII. Szwedzki ekspert w dziedzinie radiotelegrafii Theodor Norad wprowadził nową metodę szybkiego telegrafowania. Metoda pozwoli na osiągnięcie szybkości nadawczej około 400 słów na minutę. Wprowadzenie wynalazku w życie będzie stanowić prawdziwy przewrót w radiotelegrafii.

NIEZWYKŁY DAR MORGANA. Miliarder amerykański John Pierpont Morgan oświadczył, że swoją bibliotekę prywatną ofiarowuje swemu rodzinnemu miastu Nowemu Jorkowi. Dla umieszczenia jej Morgan rozpoczął już budowę wspaniałego gmachu. Biblioteka ta po przejściu na użytek publiczny będzie przedewszystkiem dostępna dla studentów uniwersytetu. Wartość biblioteki Morgana, która prócz 30,000 dzieł naukowych zawiera mnóstwo rękopisów, inkunabułów, papyrusów egipskich i palmowych liści indyjskich, obliczają znawcy na przeszło dwadzieścia milionów dolarów. W dziale rękopisów nowszych, bardzo licznie w zbiorze Morgana reprezentowanych, szczególnie interesująca jest kolekcya prawie wszystkich pierwotnych rękopisów powieści Dickens'a. Jest tam także parę powieści Thackeraya, Burnsa i Moore'a wiersze, oraz najstarszy ze znanych listów Napoleona, z czasów kiedy był on jeszcze kapitanem artyleryi. Ozdobą biblioteki jest tak zwana złota Biblia, którą kiedyś papież Leon X. ofiarował królowi Henrykowi VIII. Biblię tę zdobią bezcenne ilustracye Holbeina. Tekst pisany pochodzi z wieku VII-go.

Akcya żydowskich robotników w Ameryce dla Palestyny.

New Jork. (ŻAT) Robotnicy żydowscy w Ameryce, którzy postanowili zebrać 150,000 dolarów dla robotników palestyńskich rozpoczęli akcyę na ten cel wielkim mityngiem. Szereg mówców wzywało robotników żydowskich w Ameryce do współudziału w akcyi na rzecz tych, którzy walczą o stworzenie żydowskiego centrum pracującego w Palestynie.

(Warszawski organ żyd. socyalistów „Folkscajtung", zainteresowany w tem, by wiadomość powyższa stała się nieprawdziwą, zaprzecza powyższej wiadomości w rzekomo autentycznym telegramie z Nowego Jorku. Wkrótce się okaże, czy mamy do czynienia z prawdą, czy też z bundowskiem pobożnem życzeniem. Red.).

NADESŁANE.

Za rubrykę tę redakcya nie odpowiada.

Stary Teatr 8 marca 1924 r.

Tańce Wschodnie

zaprodukują

MARTOWNA-WOJNAR

z całym

Corps de Balette

na zabawie oryentalnej „Przedświtu". 196

Stow. Żyd. Stud. U. J. „Ognisko"

(dawniej Tow. Rygorozantów) 344

urządza dnia 15-go marca 1924 r.

w salach Starego Teatru

WIELKĄ IMPREZĘ RYGOROZANTÓW

z dochodem na budowę Żyd. Domu Akad.

Z okazyi zaręczyn naszego kolegi Efraima Folkiera z Krakowa z p. Bertą Mandelbaumówną z Oświęcimia serdecznie gratulują ...

Zaledwie 3% z ziemi ornej w Palestynie jest dotychczas w rękach Żydów. 60.000 rodzin żydowskich zamieszkuje nasze dzielnice, jeśli zatem każda złoży **dziennie tylko 1000 Mp. na głowę, na Fundusz Narodowy,** wówczas wzmocni się znacznie nasz stan posiadania w Palestynie.

Listy z kraju.

Jarosław, 26 lutego.

Doroczne zebranie szeklowe w dniu 17 go lutego br. było obrazem walnego zebrania prawie całej naszej lokalnej organizacyi syońskiej. Po referacie p. Dra Spatza o ogólnym stanie polityki syońskiej złożył sprawozdanie z lokalnej pracy organizacyjnej p. M. Kalcheim, poczem wywiązała się rzeczowa dyskusya nad sprawami, związanemi z pracą partyjną. Wybrano nowy Komitet Lokalny pod przewodnictwem niestrudzonego w pracy, naszego kilkoletniego prezesa p. Dra Spatza.

Nowy K. L. już się ukonstytuował, rozdzielił poszczególne referaty i praca jest w pełnym toku. Referat „TARBUTU" poruczono p. Drowi Rageروwi, który znajdzie wdzięczne pole do pracy. Przejmie bowiem już u nas istniejące kursa hebrajskie z około 400 uczniami, bibliotekę z 3000 dziełami, fröblówkę i czytelnię.

Dział najważniejszy „Keren Hajessod" poruczono p. Drowi Resslerowi, którego powaga i wysoko rozwinięte poczucie obowiązkowości dają gwarancyę, że ten w ostatnim czasie u nas zaniedbany dział najszczytniejszej pracy partyjnej wróci do dawnej wyżyny.

Z zadowoleniem stwierdzić należy, że udało się do K. L. uzyskać kilka zdolnych jednostek, które po pewnej przerwie wróciły do pracy. Nowo ukonstytuowany Kahał uchwalił za sprawą jego syonistycznych członków w ramach budżetu subwencyę dla „Tarbutu" w wysokości 600 złotych. (A Kahał krakowski, który wiecznie ma słodkie słowa na ustach i tkliwe serce dla spraw kultury hebrajskiej?? Przyp. Red.)

RZECZY CIEKAWE.

Radiotelegraficzna maszyna pisząca.

Na zebraniu amerykańskiego związku elektrotechników kolejowych („Association of Railway Electrical Engineers") rzeczoznawcy chicagoscy przedstawili maszynę do pisania, umożliwiająca przesyłanie drogą radiotelegraficzną pisma maszynowego bez możności odczytania go przez osoby postronne.

Wynalazek ten umożliwi zastosowanie w szerokich rozmiarach radiotelegrafii do przesyłania listów prywatnych, handlowych i wiadomości prasowych bez narażania się na to, że przesyłane listy lub wiadomości podchwytywane będą po drodze.

Dla zademonstrowania tego, przesłano ze stacyi, odległej o pięć mil od sali zebrań związku elektrotechników, radiotelegraficznie list, a maszyna ustawiona przed zebranymi elektrotechnikami odtworzyła go z szybkością trzydziestu wyrazów na minutę. Jednocześnie podchwytywały ten list inne maszyny, w których jednak przewodniki elektryczne były inaczej zestawiane. Otóż, na maszynach tych list ten był zupełnie zniekształcony i wprost niemożliwy do odcyfrowania, co stanowiło wymowny dowód, że nawet stacya odbiorcza, znając długość fali stacyi wysyłającej, nie może podsłuchiwać.

Główną część tej maszyny stanowi tzw. „Dunmore Relay", przyrząd, wynaleziony przez F. W. Dunmore'a i nie ważący nawet dwudziestu funtów. Przyrząd ten przenosi uderzenia prądu radiotelegrafu na zwykły klucz telegraficzny, wobec czego i pisanie maszynowe na odległość jest możliwe. Nastrojony przytem na dany ton, wyłącza prawie zupełnie możliwość interferencyi stacyi, posiadających tę samą długość fali.

L. R. Smith, rzeczoznawca Tow. Morkum, będący specjalistą co do piszących przyrządów telegraficznych, oświadcza, że w wynalazku tym nie jest nowością pisząca maszyna radiotelegraficzna, lecz zupełne wyłączenie możliwości podchwytywania depesz. Demonstrowano już nie jedną radiotelegraficzną maszynę piszącą, w tej jednak maszynie przewodniki elektryczne są sztucznie splątane i tylko maszyna, posiadająca druty splątane w ten sam sposób, odtworzy list w takiej postaci, w jakiej go wysłano, wszelkie zaś inne maszyny pisać będą bez sensu.

Pozornie więc wprost niemożliwe do rozwiązania zagadnienia umysł ludzki potrafi rozwiązać ...

PRZEGLĄD GOSPODARCZY.

Przygotowania do emisyi banknotów złotowych.

Wywiad z prezesem p. Karpińskim.

Po skończonej konferencyi prasowej komitetu organizacyjnego Banku Polskiego, — na której przedstawiciele pism zostali zaznajomieni ze stanem prac nad organizacyą Banku i planami na przyszłość, — korespondent łódzkiej „Republiki“ zwrócił się do prezesa sen. Karpińskiego z szeregiem pytań, dotyczących kwestyi, nieporuszonych w ekspose.

— Czy pan prezes nie zechciałby udzielić informacyi jakie stanowisko zajmuje komitet organizacyjny wobec zagranicznych grup finansowych?

— Naszą intencyą jest dążność do tego by cały kapitał zakładowy został zebrany w kraju, to też nie zwracaliśmy się do grup zagranicznych z jakiemikolwiek bezpośredniemi propozycyami. Oczywiście nie jest wykluczonem, by w razie ujawnionej przez kapitał zagraniczny chęci przejęcia pewnej części akcyi Banku Polski, mielibyśmy nie zgodzić się na to. Dotychczas jednak sprawa wzięcii udziału w subskrypcyi przez kapitał zagraniczny nie weszła na porządek dzienny.

Udział przemysłu górnośląskiego wyniesie około 20 procent ogólnej sumy subskrypcyjnej tj. 200,000 akcyi. Pozatem przemysł włókienniczy zadeklarował większy udział.

Udział banków przewidywany jest w wysokości 20 procent całego kapitału zakładowego. Oczywiście w sumie tej nie będą zawarte sumy subskrybowane w bankach przez osoby prywatne.

— Jaką sumę przedstawiają stare zapasy banknotów i jakie obejmie Bnk Polski? — zapytaliśmy.

— Rozporządzamy sumą 15 miliardów złotych — odpowiedział sen. Karpiński. — Jakkolwiek banknoty nie całkiem odpowiadają formie prawnej, jakąby powinny mieć, gdyż zostały wydrukowane w roku 1919 i 1920, to jednak, ze względu na konieczność uruchomienia banku już w kwietniu będą musiały być użyte. Różnice prawne, wynikające z napisu na nich, brzmienia: „Na mocy uchwały Sejmu bilety Banku Polskiego są prawnym środkiem płatniczym w Polsce“, będą usunięte przez wydanie odpowiedniego rozporządzenia przez Prezydenta Rzeczypospolitej. Projekt tego rozporządzenia jest opracowany przez najwybitniejszych prawników.

— Jak zamierza się przeszkodzić puszczeniu w obieg skradzionych w Gdańsku, w czasie transportu banknotów?

— Nie mamy możności temu radykalnie przeciwdziałać (?!) Ponieważ jednak wówczas skradziono same banknoty opiewające na tysiąc złotych — Bank Polski w pierwszym okresie nie będzie puszczał w obieg tych odcinków, lecz niższe i wyższe. W ten sposób uniemożliwimy złodziejom natychmiastową realizacyę wyników kradzieży, której wartość wyraża się w sumie 2,500,000 złotych.

— Kiedy ustalono termin oddania do użytku bilonu metalowego?

— Bicie bilonu jest przywilejem państwa. Ministerstwo skarbu zawiadomiło, iż zostanie on wypuszczony jednocześnie z uruchomieniem Banku Polski, tj. w początkach kwietnia.

— Czy Bank Polski będzie prowadził wszystkie operacye P. K. K. P.?

— Nie, ani pożyczki otwarte, ani też towarowe nie będą udzielane. Likwidujemy również kredyty rembursowe w miarę upływania ich terminów.

Zmiany w ustawodastwie dewizowem

Zapowiadane dawno rozporządzenie ministra skarbu o ulgach w prawodawstwie dewizowem, ukazał się w dzisiejszym 19-ym num. „Dziennika Ustaw“ i wprowadza do tego prawodawstwa następujące zmiany:

1) Rachunki w markach polskich prowadzone przez osoby fizyczne i prawne, mające miejsce zamieszkania zagranicą noszą nazwę „rachunków zagranicznych“ i mogą być otwierane w PKKP. i w bankach dewizowych.

2) Obroty na rachunkach zagranicznych winny się odbywać zgodnie z następującymi przepisami:

a) Wpłaty osób fizycznych i prawnych, mających miejsca zamieszkania w kraju, mogą być przyjmowane w wypadkach, przewidzianych w rozporządzeniu z dnia 27 lipca 1923 r.

b) Wpłaty osób fizycznych i prawnych, mających miejsce zamieszkania zagranicą, mogą być uskuteczniane bez ograniczeń.

c) Wypłaty w granicach znajdującego się na tych rachunkach pokrycia, dozwolone są bez ograniczeń.

d) Uznanie rachunków zagranicznych i wogóle oddawanie zagranicę wypłat na Polskę w każdej formie wzamian za postawienie do dyspozycyi banku dewizowego walut zagranicznych jest dozwolone.

Równocześnie uchylone zostały par. 31, 32, 33 ustawy z 23 lipca 1923 regulujące odmiennie powyższe przepisy.

GIEŁDA LWOWSKA

Lwów, 4. 3 PAT. Giełda. Akcye. Akc. Bank Hip. 3250—3300, Powszechny kredytowy 920, Przemysłowy 2375—2465, Ziemski kredytowy 735—900, Browary lwowskie 29.750—30.000, Chodorów 23.500—24.000, Chybie 48.000—48.500, drobne 50.000—53.50, Cegielski 2625, Ćmielów 7250—7500, Lokomotywy 3025—3100, Gafota 1325—1350, Górka 70, Marynia 5900, Niemojowski 2200—2400, Nitrat 1260—1300, Oikos 18.100—18250, Parowozy 1900—1975, Pezet 850—875, Pocisk 660—670, Nafta 230 Tow. Budowlane 615, Rakszawa 14.750, Siersza elektr. 1500, Ska akc wydawnicz 1000—1225, Tesp 29.250—29.600. Zieleniewski 47.500—48.000.

GIEŁDA WARSZAWSKA

Giełda warszawska z dnia 4 b. m. (PAT) Dolary Stanów Zjedn. tranz. 9,350.000—9,300.000, frank złoty w kupnie ———, bony złote 1.350.000—1,400.000, pożyczka złota 15080—15100—15000, milionówka 775, pożyczka dolarowa 5500.

Czeki Belgia tranz. 336000 Berlin tranz. ———, Gdańsk tranz. ————————, Holandya tranz. 3370, Londyn tranz. 40,250.000—39,990.000, Nowy Jork tranz. 9,350.600, Paryż tranz. 382750—379100, Praga tranz. 270950—264450, Szwajcarya tranzakcya 1650000—1611000, Wiedeń tranz. 132—131, Włochy tranz. 402250.

Warszawa 4 b. m. (PAT.) **Giełda. Akcye** Podane cyfry rozumieją się w tysiącach Mp. Bank Małopolski, Kraków ——, Bank Przemysłowy Lwów 2500—2900—2600, Bank Zw. Sp. Zar. Poznan 32000—28000, Puls 1650—1700—1650, Wildt 750—800—760, Cukier Warszawa 19000—20500—20000, Cegielski 2802—2820—2802, Ursus 4900—4600—4750, Parowozy 2000—2200—2150, Zawiercie 240000—234500, Żegluga ————, Polska nafta 2100—2250—2100, Siła i Światło 2850—2950, Ćmielów 8100—7850—8100, T. P. G. ——, Starachowice 16900—16750, Pocisk 6500—7000—6500, Zieleniewski 48000, Żyrardów 1560000—1545000—1585000, Chodorów 23750—24500—23900, Trzebinia 3100.

GIEŁDA WIEDENSKA

Papiery lokacyjne. Renta majowa 960, austr. renta koronowa 720, renta lutowa 910, węg. renta koronowa ——, losy tureckie 400000, priorytety kolei południowej 547800, Kolej południowa 122000.

AKCYE POLSKIE

Lwów-Czerniowce 329.000, Silesia 69.000, Zieleniewski 350.000, gal. Karpaty 452.100, Galicya 3,995.000, Schodnica 1,120.000, Iriag 290.000, bank małopolski 20.500, bank dyskontowy 280.000, bank hipoteczny 220, Goleszów 2,340.000, Portland cement 1,780.000, Browary 248.000, Lumen 64.000, nafta ska akc. 540.000, Mraznica 1771—170.000, TPG 87—92.000.

GIEŁDA BERLINSKA

Końcowe kursa dewiz w Berlinie z 4 bm. (PAT) cyfry w markach złotych Amsterdam 156 61 Buenos Aires 14.35 Bruksela 14.95 Chrystiania 57.38 Kopenhaga 66.53 Sztokholm 109.72 Helsingfors 10.5 Włochy 18.15 Londyn 180.55 Nowy York 419 Paryż 17.16 Szwajcarya 72.82 Hiszpania 53.47 Japonia 18.. Belgrad 5 68 Rio de Janeiro 4a9 Wiedeń 6.58 Praga 12.. Budapeszt 7.48 Sofia 3.33.

Z giełdy.

Kraków, 5 marca.

Giełda akcyj wykazywała dziś tendencyę żywszą niż dotychczas i nastrój znacznie pomyślniejszy. Akcye bankowe były mocniejsze, zwłaszcza Bank Przemysłowy i Zw. Sp. Zarobkowych, a także papiery handlowe i przemysłowe przeważnie poprawiły się w kursie. Wobec silnej tendencyi w Warszawie możliwą jest dalsza zwyżka akcyj w bieżącym tygodniu.

Po giełdzie robiono: Jaworzno drobne 122.000—123.000, po 25 sztuk 117.000—117.500, Gazy wschodnie 90.000, Nitrat 1.200—1.250, Len 5.450—5.600, Węglówki 140—128, Lokomotywy 3.000—2.800, Nafta Krosno 3.200 płacono, Elektrownia na Sanie 900—1.000, Industrya 1.500 pł. Związek Ekon. Kółek rolniczych 1.200, Nobel 6.300—6.400.

Dewizy w obrotach bankowych: Nowy Jork 9310, Zurych 1616, Londyn 40.050, Paryż 390—385, Praga 270—269, Wiedeń 132¼.

Akcye bankowe, handlowe i przem.:

	Transakcye	
	4 III.	3 III.
Polski Bank Przem. I-VIII	2425—2550	2100—2200
Bank Hipoteczny	2800—3100	2650—2750
Bank Małopolski	2650—2700	2550—2600
Ziemski Bank Kredyt.	875—900	850—875
Powszechny Bank Kred.	400	—
Bank Komercyalny I—IV	—	575
Bank Zw. Sp. Zarobkow.	29000-29500	24500-25500
Polskie Tow. handl.	1825—1875	1725—1750
Handl. Sp. akc. „Impex“	—	110
„Pharma“ Mag. Jawornicki	—	2650—2750
Tow. han. Bracia Rolniccy	550—[illegible]	525—600
„Polski Glob“	500	455
C. Hartwig, Poznań	—	—
Żegluga Polska	400	450
Warsz. Tow. Trans. i Żeglugi	—	—
Zieleniewski I—IV	47100-47750	46500-[illegible]
H. Cegielski, Poznań	2775—2900	2700—2750
Parowozy I-III.	2000—2050	1900—2000
„Automotor“ fabr. samoch.	—	—
„Lemiesz“ fabr. masz. roln.	—	—
Modrzejewskie Zakł. G. H.	—	—
„Trzebinia“ żel.	3050—3150	[illegible]
Zakłady amunic. „Pocisk“	—	[illegible]
Huta żelazna, Kraków	—	—
„Górka“ fabryka cementu	74000-76000	[illegible]
Sierszańskie Zak. Gór. S. A.	24300-24500	[illegible]
„Tepege“ Tow. dla prz. gór.	12500	11350-[illegible]
Akc. Tow. naft. „Galicya“	—	—
A. T. dla przem. oleju skal.	—	—
Polska Nafta	2450	[illegible]
„Fokacie“ Naft. Sp. akc.	2700—2800	[illegible]
„Oikos“ T. A.	—	—
„Strug“ Przem. drzewny I.	6750—6800	—
„Pozet“ Powsz. zakł. bud.	—	—
Syndykat koszyk. Kraków	1200	[illegible]
Fabr. przet. d. w Trzebini	16650	—
„Azot“ I—IV.	2400—2600	2350—2425
„Agrochemia“	—	—
„Krakus“ Zj. fab. prz. wysk.	7500—7800	7000
Fabr. cukru w Chodorowie	23500-24250	23350-23800
Cukrownia Chybie I.	49500-50000	47000-50000
A. Piasecki	4000—4050	4100—4300
Fabr. porcel. w Ćmielowie	7900—7975	7800—8100
Elektr. w Sierszy I-IV	1650—1675	1600—1625
S. W. Niemojewski	—	—
Fabr. kapeluszy w Myślen.	1000	—

GIEŁDA ZURYCHSKA.

Zurych, 4. 3 PAT. Zamknięcie giełdy. Holandya 215.20, N. Jork 578, Londyn 24.82, Paryż 23.45, Medyolan 24.75, Praga 166.70, Budapeszt 1.10, Bukareszt 305, Belgrad 7.30, Sofia 4.27, Wiedeń 0081 i jedna ósma.

GIEŁDA PARYZKA

Paryż, 4. 3 PAT. Radio. Otwarcie giełdy. Londyn 102.80, N. Jork 24.67, Belgia 87.60, Hiszpania 308, Włochy 105.90, Szwajcarya 426, Dania 386, Holandya 915, Norwegia 3.30, Szwecya 6.37, Rumunia 12.95.

GIEŁDA PRAGSKA

Praga, 3. 3 PAT. Dewizy. Chrystyania 455, Kopenhaga 547, Sztokholm 906, Zurych 610, Londyn 151.62 i pół, N. Jork 3485 i pół, Wiedeń 498, marki niemieckie 780, marki polskie 3.70, Paryż 147 i pół, Włochy 151 i siedem ósmych.

GIEŁDA LONDYŃSKA

Londyn 4 3. PAT. Radio. Zamknięcie giełdy Nowy Jork 429.50 Francya 105.70 Belgia 120 Włochy 100 Szwajcarya 24.81 Hiszpania 34.52 i pół Portugalia 1.75 Holandya 11.53 Dania 27.17 Norwegia 31.75 i pół Szwecya 16.47 Helsingfors 170.50 Niemcy 19.500 Austrya —— Praga 148.50.

Drobne ogłoszenia.

Poszukiwana jest do tęsknej posady żyd. w Drohobyczu do natychmiastowego wstąpienia panna do dwojga dzieci, lat 1 i pół i 7 na bardzo dobrem wynagrodzeniem. Zgłoszenia pod „W 65" do Adm. N. Dz. 237

Inteligentna panna gospodarna z Krakowa (Żyd.), lat 28, brunetka, posiadająca większe mieszkanie z urządzeniem, ładną wyprawę i posag, pragnie wyjść zamąż za człowieka intel., kupca, albo na stałym stanowisku do lat 35. Zgłoszenia pisemne pod „Szczęście zapewnione" do Ad. N. Dz. 231

Poszukuje się zdolnych robotnic z Chrzanowa do szycia bielizny. L. Viertel, Stradom 18. 23.

Ekspedyentka (ki) do konfekcyi damskiej, poszukuje A. Brześciejowski, Grodzka 4. Zgłoszenia między 6—8 wieczór. 341

Ekspedyenta kolejowego, samodzielnego z dłuższą praktyką, poszukuje firma „Transport", Andrzeja Potockiego L. 1. 342

Ekspedyentki i mednlarki obie rutynowane siły. Poszukuje od zaraz firma Adolf Geib, Kraków, Rynek 17. 229

Stenotypistka

polsko-niem., rutynowana buchalterka z praktyką (Absol. 4-let Akad. Handl.) poszukuje posady. Zgłoszenia pod „Akademia" do Adm. N. Dz. 237

Robotnice introligatorskie

do natychmiastowego wstąpienia, poszukiwane Zgłoszenia IZAK ZUCKER, Sp. z ogr. odp., Kraków, ul. Dietlowska L. 44. 343

Nowa Drukarnia Dziennikowa

przyjmuje wszelkie zamówienia w zakres drukarstwa wchodzące, w szczególności druki bankowe, kupieckie, przemysłowe, reklamowe, czasopisma i dzieła, wykonując takowe starannie, szybko i po cenach umiarkowanych

W KRAKOWIE PRZY ULICY ORZESZKOWEJ L. 7.

קמח כשר לפסח בהשגחת הראבינאט בבאכניע

Pierwszorzędnej

MĄKI PASCHALNEJ

z parowego młyna w Bochni dostarcza się po cenach przystępnych. Zamówienia przyjmuje

p. Kleiner, Bonerowska 9, lub p. Friedmann Gertrudy 29. 133

Baczność!

Akcye · Etykiety · Klisze

wykonują szybko, tanio i starannie

ZAKŁADY GRAFICZNE

„RYNGRAF"

S. A.

Kraków, ul. Krupnicza 6.

Dla **drukarn** i stałych Klientów specyalny **opust.**

ZAMÓWIENIA

NA „REKLAMY" ŚWIETLNE DO KIN

oraz ogłoszenia do wszystkich pism • przyjmuje BIURO OGŁOSZEŃ I REKLAM

„H. PALLEK"

KRAKÓW · BONEROWSKA 11.

Skóry

podeszwowe i wierzchnie ! :: :: krajowe i zagraniczne !

Boxcalf Chevrettes Chevraux	czarne i kolorowe	Skóry dla celów konfekc. Skóry meblowe Zamsze	czarne i kolorowe

Laki w najlepszych gatunkach

fabrykatów francuskich, austrjackich i niemieckich, poleca w wielkim wyborze firma:

M. Nebenzahl, Kraków

ulica Mostowa L. 6. 345

FERROMETAL

TOWARZYSTWO ŻELAZO-METALOWE Sp. z ogr. odp.

KATOWICE
POPRZECZNA 2.

Nr. tel. 1726, 2287, 2835, adres dla depesz: IRONMETAL (Rudolf Mosse Code)

ODDZIAŁ METALI

Nowe metale, stare metale. Materyały do rafinowania. Kompozycye. Półfabrykaty. Własna odlewnia metali.

ODDZIAŁ SUROWCÓW

A) Ferromangan, Ferrosilicium i wszelkie inne Ferrostopy.
B) Surowiec stalisty, Giserski, Hematyt, Zwierciadlisty itd.
C) Ruda żelazna i manganowa. Ruda cynkowa i ołowiana.

ODDZIAŁ SZMELCU

Szmelc wszelkiego rodzaju dla pieców wielkich, martynowskich, odlewni żelaza i t. d.

Oddział żelaza handlowego i materyałów kolejowych

Żelazo sztabowe, Drut walcowany, Blacha dekapowana i czarna, Półfabrykaty, Kęsy, Bloki itd. Szyny dla różnych torów, Lokomotywy i Wózki dla wszelkich zapotrzebowań.

ODDZIAŁ CHEMIKALII

dla przemysłu włókienniczego, skórnego, szklelnego, papierowego i t. d.

FILIE:

WARSZAWA
Żórawia 27.
Nr. telef. 406-03, 402-20.

KRAKÓW
ul. Brodzińskiego 9 i ul. Pijarska 7.
Nr. telefonu 11-86.

Łódź — Lwów.

Nakładem (ai), Sp. Wydawn. Red. Nacz. Ign. Schwarzbart. Red. odpow. Jakób Freund. Nowa Drukarnia Dziennikowa, Orzeszkowej 1.